

De Plantage, het oudste stadspark van Nederland

In het centrum van de stad Schiedam ligt een langgerekte groenstrook in Engelse landschapstijl. Schiedam heeft al stadsrechten sinds het jaar 1275 en is daarmee een veel oudere stad dan bijvoorbeeld Rotterdam. Toen het stadje Schiedam groter wilde worden dan zijn vestingwallen toelieten, hoogde men in 1613 een drassig gebied op met grond die uit het graven van de Nieuwe Haven vrijkwam en noemde dit gebied 'Nieuwe Werck'.

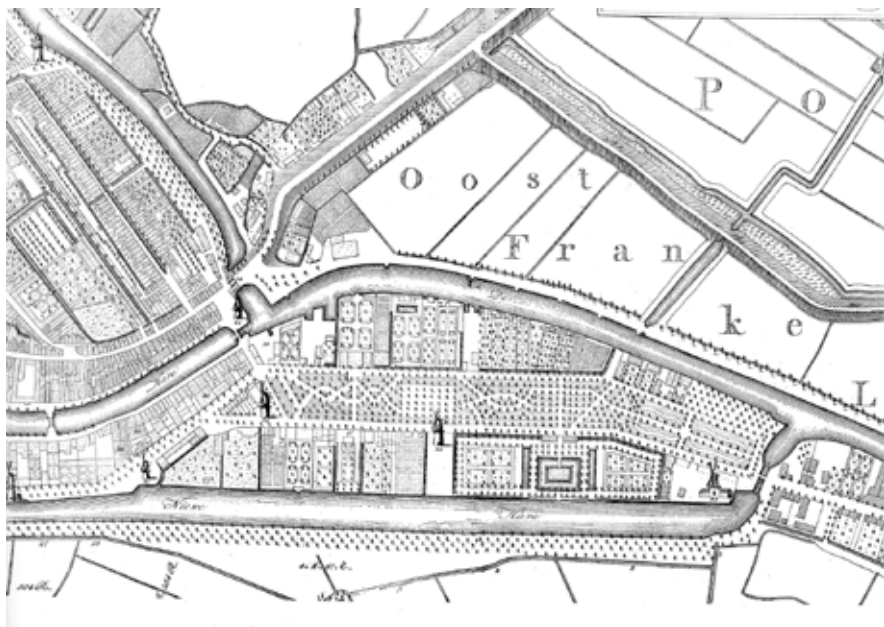
Het feit dat het stadsbestuur in 1767 een stuk van het 'Nieuwe Werck' tot openbaar groen bestemde was bepaald visionair. Dat het park 'De Plantage' sindsdien steeds als groene open ruimte is gehandhaafd is uniek in deze dicht bebouwde stad. In het begin van de twintigste eeuw doorsneed een nieuwe straat het park en verbrak daarmee de eenheid van de ruim zes-honderd meter lange en vijf-

tig meter brede groenstrook. Na de Tweede Wereldoorlog legde men ook een parkeerterrein binnen de parkstrook aan. Vanuit de lucht is het park nog een eenheid maar fysiekvisueel is de Kop van het Park gescheiden van de romp. Sinds tien jaar wordt gestudeerd op de herinrichting van de Kop. De plannen zijn sinds kort concreet. De straat en het parkeerterrein verdwijnen, zodat het park weer zal doorlopen vanaf de Gerrit Verboonstraat tot de Hoofdbrug met een duidelijke

entree vanaf de binnenstad. Dit is een voor Nederland tamelijk unieke situatie. Door toenemend verkeer komen er wel overal wegen en parkeerplaatsen bij, maar verdwijnen er geen. In de Plantage zegeviert echter niet 'de heilige koe' maar het groen en de historische parkstructuur.

Locatie

In het verleden heeft altijd de nadruk gelegen op de Plantage als groene ontmoetingsplek in de stad. De binnenstad was vies, vol en druk,

Kaart van stadspark 'De Plantage' uit 1770

terwijl de eerste uitbreiding buiten de stadsmuren (zoals de Plantage) ruimte bood voor ontspanning en frisse lucht. In de loop van 150 jaar werden rond het park huizen gebouwd, allen met hun voor-gevel naar het park gericht. Daardoor is een stedenbouwkundige situatie ontstaan die vergelijkbaar is met Central Park in New York.

Het park is intussen ruim 240 jaar oud en vertegenwoordigt, samen met de omringende gebouwen, een belangrijke historische waarde. Een ensemble dat binnen Schiedam wordt betiteld als 'Groene Parel' en regelmatig een prima decor vormt voor culturele evenementen als 'de Nacht van het Park'. Kijk voor beelden en info hierover op www.plantagebewoners.nl

Ontwerp

Rond 1770 werd het park door de toenmalige stadsarchitect Van Bol Es ontworpen in een klassieke stijl, zoals op de bijgaande prent te zien is. Later is het park door een Zocher heringericht en na de

Tweede Wereldoorlog heeft Prof. Bijhouwer het park weer aangepast. Twaalf jaar geleden heeft het grootste deel van het park meer de Engelse Landschapsstijl gekregen. De Kop is begin 2011 aan de beurt.

De bodem is een niet te zware kleigrond, die door rivierafzetting tot stand is gekomen, een poldervaaggrond. De grondwaterstand bevindt zich op een diepte van 110-120 cm. Vroeger bevond zich rond het park een ringsloot, die de grondwaterstand goed reguleerde. Nadat deze in de zestiger jaren is gedempt ontstond een situatie waarin het grondwater stagneerde. Hiervoor gevoelige soorten als de Bruine beuk, waarvan twee monumentale groepen in het park staan, gingen steeds meer in conditie achteruit. Na het aanbrengen van een drainagesysteem in de negentiger jaren is herstel van de conditie opgetreden.

Bomen vormen de belangrijkste inrichtingselementen van het park. Meer dan zestig soorten en cultivars zijn in

het park aanwezig. Bomen uit de tijd van de aanleg zijn er niet meer. Recent is de oudste boom, een Gele pavia (*Aesculus flava*) gesneuveld door Honingzwam. Met zijn stamdiameter van bijna 100 cm. en een hoogte van twintig meter was dit exemplaar voor de soort enorm groot. Wanneer in het park een boom verdwijnt wordt deze steeds vervangen door een botanisch interessante soort of cultivar.

Zo is het park ondanks zijn compacte maten botanisch interessant zonder op een arboretum te lijken. Enige voorbeelden zijn: *Fraxinus excelsior* 'Hessei', *Nyssa sylvatica*, *Quercus turneri* 'Pseudoturneri', *Acer cappadocicum* 'Rubrum', *Sophora japonica*, *Platanus x hispanica* 'Tremonia', *Betula ermanii* 'Blush', *Aesculus pavia* 'Atrosanguinea', *Platanus orientalis*, *Acer pseudoplatanus* 'Leopoldii', *Magnolia grandiflora*, *Ulmus carpinifolia* 'Dampierii'. Ook heeft het park een echte rozentuin, evenals enkele borders met zomerbloemen.

Wereldboom

De genoemde Oosterse platan is ruim honderd jaar en in goede conditie. Vanwege zijn standplaats en toekomstpotentieel wordt op dit moment het idee uitgewerkt om deze boom te benoemen

Regelmatig worden er culturele en sociale evenementen georganiseerd

Foto: Huib Sneep

Fraaie bomenpartij in stadspark
'De Plantage'

Foto: Ineke Vink

tot Wereldboom. Wat is een 'Wereldboom'? Een Wereldboom kan in potentie door zijn karakter, standplaats, grootte en toekomstverwachting nog zeer lang op de huidige standplaats verder groeien. Maar om dat mogelijk te maken is het essentieel dat een groep mensen (de gemeenschap) zich met de boom verbonden heeft. Deze georganiseerde en voor plannenmakers herkenbare groep heeft daardoor de macht om de normale bedreigingen, die op elke stadsboom afkomen, te weerstaan. Waar alle bomen meestal de verliezende partij zijn bij ontwikkelings-

processen, heeft de gemeenschap waarin de Wereldboom staat zich verplicht om de boom te vrijwaren van dreigende schades. Dat moet een sterkere bescherming vormen dan een 'monumentale sta-

tus' of het opnemen in een bestemmingsplan.

Voor verdere informatie zie: www.wereldboom.com

Tenslotte

Tot slot nog enkele opmerkelijke onderdelen van de plannen voor de Kop van het Park. Vanwege de risico's op schade door grondwerk in natte perioden is besloten het grondwerk in de zomer uit te voeren. Het werk zal in twee delen worden opgeknapt, een civieltechnisch en een boomtechnisch gedeelte, zodat het werk wat risico's voor de bomen inhoudt, door boomtechnisch geschoolde mensen kan worden uitgevoerd.

Over ongeveer een jaar zal het park weer zijn structuur en grandeur hebben van meer dan een eeuw geleden.

Wordt deze Oosterse plataan straks een wereldboom?

Foto: Ineke Vink

